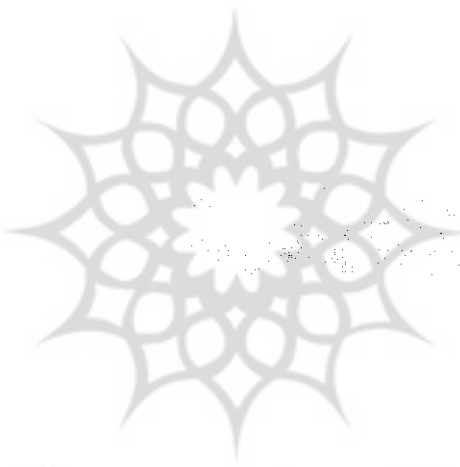

آموزش مهارت های کارآفرینی

دکتر سید کاظم ابراهیمی *

دکتر عظیم زارعی **

مقدمه

در این مقاله کارآفرینی و رشد اقتصادی در بخش دوم آورده شده است. در این بخش ضمن تعریف کارآفرینی، دلایل، اهمیت و مراحل کارآفرینی تشریح گردیده است. در بخش سوم مهارت های کارآفرینی و ویژگی های برجسته کارآفرینی بیان و در بخش چهارم آموزش و تربیت کارآفرین به تفصیل مورد بحث قرار گرفته است. اهداف برگزاری دوره های آموزش از جمله مباحث این بخش می باشد و بالاخره اینکه ایجاد کسب و کار که مهم ترین هدف آموزش کارآفرینی است در بخش پنجم بیان گردیده است در این بخش نکات لازم برای ایجاد یک کسب و کار موفق و همچنین مدل آموزشی مناسب برای این کار آورده شده است.

کارآفرینی نقش یک کاتالیزور را در رشد اقتصادی ایفا می کند. اگر مهارت های کارآفرینی به افرادی که علاقه مند هستند ارائه شود این امر باعث تسریع در رشد اقتصادی می گردد.

هم اکنون در ایران دانشگاه ها و موسساتی وجود دارد که آموزش انواع مهارت ها را به علاقه مندان در قالب دوره های کوتاه مدت و بلند مدت ارائه می کنند. در این راستا سه عامل مهم می بایست مدنظر قرار گیرد:

- (۱) آموزش مهارت های کارآفرینی باید براساس نیازهای فوری سازمان ها و شرکت ها توسعه یابد
- (۲) این مطلوبیت ها در سطح ملی اولویت بندی شوند
- (۳) هماهنگی و تقسیم کار بین موسسات برای رسیدن به اهداف مورد نظر ایجاد گردد.

کارآفرینی و رشد اقتصادی

کارآفرینی (Entrepreneurship) درباره مردم، گزینه ها و عملکردها آغازین آنها، اداره یک واحد

* عضو هیات علمی دانشگاه سمنان
** عضو هیات علمی دانشگاه سمنان

گازو جامو

مجله علمی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی

مطالعات نشان داده است که عامل عقب ماندگی اقتصادی در کشورهای در حال توسعه عمدتاً عدم درک خلاقیت فردی است و کارآفرینی می‌تواند عامل رشد و نهایتاً توسعه اقتصادی گردد.

۲) تمرکز بر تولیدات و مشتریان؛
 ۳) توانایی پیگیری کارها، علی‌رغم توقف‌ها و عدم موفقیت در کارها و یا به عبارتی تمایل به مخاطره‌پذیری؛
 ۴) اجرای هوشمندانه یعنی توانایی اجرای یک ایده به یک کسب و کار با تبدیل فکر، خلاقیت و تخیل به عمل، با نتایج قابل اندازه‌گیری.

اساساً کارآفرینی دارای چهار مرحله است:

- ۱- تصمیم بگیریم که یک کارآفرین شویم؛
- ۲- توسعه ایده‌های موفق کسب و کار؛
- ۳- حرکت از یک ایده به یک کارآفرینی پایدار؛
- ۴- مدیریت و رشد پایدار کارآفرینی.

بنابراین تمایل به یک کارآفرین شدن و موفقیت در آن به عوامل داخلی یک فرد بستگی دارد اما مراحل کارآفرینی عمدتاً به اجرای موفق یک ایده که وابسته به عوامل بیرونی است بستگی دارد.

مطالعات نشان داده است که عامل عقب ماندگی اقتصادی در کشورهای در حال توسعه عمدتاً به خاطر عدم درک خلاقیت فردی است و کارآفرینی می‌تواند عامل رشد و نهایتاً توسعه اقتصادی گردد. رینالدز در سال ۱۹۹۱ چنین بیان می‌کند که در هر کشوری، کارآفرینی حدود یک سوم نرخ رشد درآمد ملی را دربرمی‌گیرد. کارآفرینی یک شبکه بیرونی ایجاد می‌کند که باعث راه‌انداختن و ایجاد ایده‌های جدید و بازارهای جدید می‌گردد. بنابراین به صورت یک کاتالیزور برای رشد اقتصادی عمل می‌کند. کارآفرینی باعث افزایش فعالیت‌های اقتصادی، ایجاد شغل، ثروت و درآمد گردیده و اقتصاد محلی را با سطوح بالاتر و جهانی پیوند می‌دهد.

همه کارآفرینان مشغول کار هستند ولی همه افرادی که مشغول کارند کارآفرین نیستند. از آنجا که در کسب و کارهای کوچک عمده وقت و منابع مالکان برای کسب و کار، به کار گرفته می‌شود، لذا به ندرت خلاقیت در آنها دیده می‌شود. اما بعضی از افرادی که برای خود کار می‌کنند ممکن است که بیشتر از دیگران کارآفرینی کنند ولی تجربه و شرایط محیطی تاثیرات مثبت و یا منفی را در کارآفرینی و نتایج آن می‌گذارد. بنابراین طبیعت کسب و کار، شرایط و محیطی

تجاری، و یا شامل تصمیم‌گیری استراتژیک درباره‌ی یک شرکت است. واژه کارآفرینی از کلمه‌ی فرانسوی *Entreprendre* به معنای متعهد شدن نشأت گرفته است. در واژه نامه دانشگاهی وبستر، کارآفرین کسی است که متعهد می‌شود مخاطره‌های یک فعالیت اقتصادی را سازماندهی، اداره و تقبل کند. اقتصاددانان نخستین کسانی بودند که در نظریه‌های اقتصادی خود به تشریح کارآفرین و کارآفرینی پرداختند. ژوزف شومپتر کارآفرین را نیروی محرکه اصلی در توسعه اقتصادی می‌داند و می‌گوید نقش کارآفرین نوآوری است. از دیدگاه وی ارائه کالای جدید، ارائه روش جدید در فرایند تولید، گشایش بازاری تازه، یافتن منابع جدید و ایجاد هر گونه تشکیلات جدید در صنعت و غیره از فعالیت‌های کارآفرینان است. (Ibid) در سال ۲۰۰۳ کمیسیون ارتباطات اروپا چنین اعلام نمود که کارآفرینی انگیزه و ظرفیت فردی را به صورت مستقل و یا سازمانی با تعریف یک فرصت و دنبال کردن آن به منظور تولید ارزش جدید یا یک موفقیت اقتصادی شکوفا می‌سازد.

بنابراین کارآفرینی فرایندی است که منجر به ایجاد رضایت‌مندی و یا تقاضای جدید می‌گردد. کارآفرینی عبارت از فرایند ایجاد ارزش از راه تشکیل مجموعه منابع به منظور بهره‌گیری از فرصت‌هاست. در کارآفرینی مستقل، فردی که مسئولیت اولیه وی جمع‌آوری منابع لازم برای شروع کسب و کار است و یا کسی که منابع لازم برای شروع و یا رشد کسب و کاری را بسیج می‌نماید، تمرکز او بر نوآوری و توسعه فرایند محصول یا خدمات جدید می‌باشد. کارآفرین سازمانی کسی است که تحت حمایت یک شرکت، محصول، فعالیت‌ها و تکنولوژی جدید را کشف و به بهره‌برداری می‌رساند. بنابراین در مشخصه‌ها و الگوهای رفتاری کارآفرینان تفاوت‌هایی وجود دارد. فرایند کارآفرینی هنگام شناسایی فرصت‌ها و جستجو برای اطلاعات نیز متفاوت است در کارآفرینی وقایع غیرقابل پیش‌بینی زیادی وجود دارد که ارتباطی با عامل وراثت ندارد. بدیهی است که کارآفرینی اساساً اکتسابی است و ربطی با عامل وراثت ندارد. برای اینکه یک فرد بتواند کارآفرین شود لازم است که سه دلیل اصلی را دنبال نماید:

۱- بخواهد که رئیس خود باشد؛

۲- بخواهد ایده خود را دنبال کند؛

۳- تامین مالی شود.

اهم ویژگی‌های یک کارآفرین موفق را می‌توان شامل:
 ۱) داشتن علاقه و جدیت برای کاری که از ایده و باور او نشأت گرفته مبنی بر اینکه آن کار می‌تواند تاثیر مثبتی بر زندگی مردم داشته باشد؛

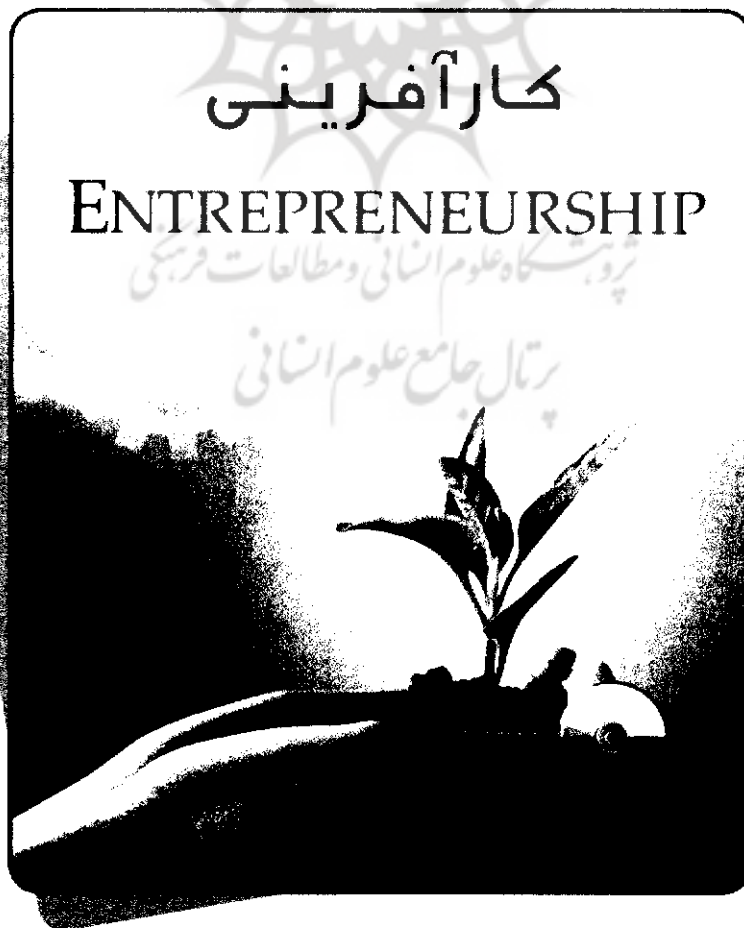
که در بسیاری از دانشگاه‌ها، درس کارآفرینی به عنوان واحد تحصیلی برای دانشجویان علاقمند ارائه می‌شود. پایگاه‌های آموزشی و پژوهشی کارآفرینی در اکثر دانشگاه‌ها و مراکز علمی - پژوهشی ایجاد شده است. چرا که اهمیت کارآفرینی انکار ناپذیر و پرداختن به آن از ضروریات حال حاضر کلیه کشورهاست. مهمترین اهدافی که در این مراکز پیگیری می‌شود، تربیت کارآفرینان جدید، هدایت کارآفرینان به سمت مهارت‌های لازم و ارائه مهارت‌های لازم به آنان به منظور بالا بردن میزان موفقیت آنان در کسب و کارشان می‌باشد. متأسفانه در ایران اطلاعاتی که نشان دهد کارآفرینی تا چه میزان در رشد اقتصادی موثر است به دلیل نویا بودن نگرش علمی به آن به دست نیامده است.

۳- مهارت‌های کارآفرینی

از آنجا که کارآفرینی اکتسابی است لذا مهارت‌های آن قابل یادگیری است. بسیاری از جنبه‌های کارآفرینی می‌تواند آموزش داده شود اما پذیرش ریسک و داشتن جرأت، لازمی موفقیت در آن می‌باشد. به هر حال آموزش و تربیت کارآفرینی نقش مهمی را در ارتقاء کارآفرینی بازی می‌کند. آموزش کارآفرینی با تقویت نوآوری، خلاقیت، انعطاف،

که کسب و کار در آن انجام می‌گردد نقش مهمی را در این امر ایفا می‌کند. گزارش تحقیقات جهانی کارآفرینی در سال ۲۰۰۲ نشان می‌دهد که به خاطر تفاوت‌های فرهنگی میان کشورها، تفاوت‌هایی نیز در فعالیت‌های کارآفرینی آنان وجود دارد. طبق این گزارش دو نوع کارآفرینی وجود دارد. یکی آنهایی که به میل و اراده خود فرصت کسب و کار را دنبال می‌کنند (۶۰٪) و دوم آنهایی که به خاطر ضرورت و اینکه نتوانستند کار دیگری بیابند کارآفرینی می‌کنند (۴۰٪). گروه اخیر عمدتاً شامل جوانانی می‌باشد که در جستجوی کار بوده و عمدتاً در کشورهای در حال توسعه مثل ایران نمود پیدا می‌کند. این گزارش اطلاعاتی را ارائه می‌کند در مورد فعالیت‌های کارآفرینی ۵۵ کشور که به طور فعال یک فعالیت تجاری را شروع نموده و یا مالک یک واحد تجاری هستند که عمر آنها از چند سال تجاوز نمی‌کند.

این نتایج نشان می‌دهد که کارآفرینی اساساً اکتسابی است و ربطی به عامل وراثت ندارد. تمایل به کارآفرین شدن و موفق شدن بستگی به عوامل داخلی فرد دارد. اما مراحل کارآفرینی به عوامل بیرونی وابسته است. در زمینه کارآفرینی مراکز آموزشی، فعالیت‌های نسبتاً خوبی را طی چند سال اخیر در ایران شروع نموده‌اند به گونه‌ای

هم اکنون تقریباً در همه رشته‌های دانشگاهی در ایران واحدهای کارآفرینی برای دانشجویان ارائه می‌شود و حتی به عنوان یک رشته تحصیلی در دانشگاه‌ها راه‌اندازی و یا در حال راه‌اندازی است.

یک کارآفرین با وظایف چند بعدی روبرو می‌شود که برای مدیریت چنین موقعیت‌هایی دوره‌های آموزشی کارآفرینی می‌تواند پاسخگوی نیازها باشد. توضیحات فوق نشان می‌دهد که مهارت‌های کارآفرینی یعنی اطلاعات، دانش و دوره‌های کارآموزی برای موفقیت بهتر کارآفرینان ضروری می‌باشد.

۴- آموزش و تربیت کارآفرینی

از آنجا که بازارهای جهانی از آن شرکت‌هایی خواهد بود که به ریسک‌پذیری کارآفرینانه بها می‌دهند، لذا برای گسترش سرمایه‌های فکری خود در حد کلان سرمایه‌گذاری می‌کنند. اینان در بالندگی فردی پرتلاش بوده و در خط مشی‌گذاری، شرایط محیطی را مد نظر قرار می‌دهند. بر همین اساس آموزش و تربیت کارآفرینی را می‌توان یکی از جنبه‌های مهم در گسترش کارآفرینی دانست. نتایج تحقیقات نشان می‌دهد که اغلب ویژگی‌های کارآفرینی اکتسابی است. لذا باید در فراهم آوردن محیط مناسب و آموزش‌هایی که ویژگی‌ها، تجربیات و مهارت‌های لازم را در افراد تقویت می‌کند، کوشش نمود. ایجاد و طراحی دوره‌های آموزش کارآفرینی بر همین اساس میبایست پیش‌بینی و اجرا گردد. به طوری که دوره‌های آموزش کارآفرینی با هدف تربیت افرادی با اعتماد به نفس بالا، فرصت‌شناس و علاقمند به کارآفرینی و ایجاد کسب و کارهای مستقل طراحی گردد.

از آنجا که آموزش کارآفرینی ابزاری برای رشد و توسعه اقتصادی به شمار می‌رود، لذا در اغلب کشورها آموزش و ترویج آن به شدت دنبال می‌گردد. هم اکنون تقریباً در همه رشته‌های دانشگاهی در ایران واحدهای کارآفرینی برای دانشجویان ارائه می‌شود و حتی به عنوان یک رشته تحصیلی در دانشگاه‌ها راه‌اندازی و یا در حال راه‌اندازی است. دانشگاه سمنان نیز همپا با دانشگاه‌های دیگر طرح توجیهی این رشته را تهیه و پس از تصویب به وزارت علوم ارسال نمود و برای همه رشته‌ها به عنوان یک درس اختیاری برای دانشجویان، عمده‌تاً توسط گروه مدیریت دانشگاه تدریس می‌گردد. در اغلب دانشگاه‌ها مراکز توسعه کارآفرینی ایجاد گردیده و با ایجاد پایگاه‌های اطلاعاتی اقدام به ترویج این رشته نموده‌اند. برگزاری سمینارها، و کارگاه‌های آموزشی در زمینه فعالیت‌های

ظرفیت پاسخگویی در شرایط مختلف، خودگردانی و خود مدیریتی، رفتارها و نتایج را تولید می‌کند. عدم موفقیت در کارآفرینی خود بخشی از فرایند یادگیری است که این امر اشاره به این دارد که کارآفرینی می‌تواند با آموزش و تربیت تحصیل گردد.

به طور کلی مهارت‌های کارآفرینی را می‌توان در سه بخش مهارت‌های شخصی، مهارت‌های مدیریتی کارآفرینی و مهارت‌های فنی کارآفرینی دسته‌بندی نمود. مهارت‌های شخصی را می‌توان شامل کنترل و نظم درونی، ریسک‌پذیری، نوآوری، توانایی اداره تغییرات و دگرگونی‌ها تغییرمحوری، پافشاری، مقاومت و پشتکار و رهبری و دوراندیشی دانست. مهارت‌های مدیریتی کارآفرینی شامل برنامه‌ریزی و تعیین اهداف، تصمیم‌گیری، روابط انسانی، بازاریابی، راه‌اندازی کسب و کار، مهارت‌های مالی و حسابداری، مدیریت، کنترل (یعنی توجه به نتایج کار و اعمال اصلاحات در مورد انحرافات)، مذاکره و مدیریت توسعه می‌باشد. مهارت‌های فنی کارآفرینی شامل مهارت‌های نوشتاری، ارتباطات شفاهی یا ارتباطات کلامی، نظارت یا ارزیابی محیط، مدیریت کسب و کار، تکنولوژی، مهارت میان‌فردی (یعنی رفتار موثر و کارآمد در افراد دخیل در امر تولید)، مهارت شنیداری، توانایی سازماندهی و ایجاد شبکه‌های مدیریتی (یعنی مدیریت مشارکتی) دانست.

تمامی این مهارت‌ها به صورت بخشی از یک استراتژی کل می‌باشد که باعث توسعه و رشد کارآفرینی می‌گردد. گاهی از اوقات موفقیت یا عدم موفقیت یک موسسه بستگی به مجموعه متغیرهایی دارد که قابل پیش‌بینی نیست. مجموعه مهارت‌های کارآفرینی بیان می‌کند که چرا درصد کمی از موسسات کسب و کار موفق می‌شوند و ما بقی از ادامه فعالیت ناتوان و سرانجام بسته می‌شوند. برای موفقیت، یک کارآفرین می‌بایست در همه‌ی قسمت‌ها بینش، بصیرت و دانش کافی داشته باشد (بینش محیطی و اقتصادی در سطح ملی و جهانی). یک کارآفرین می‌بایست مطالعه و اطلاعات کافی در همه‌ی بخش‌های قابل دسترس، اعم از درون سازمانی و بیرون سازمانی داشته باشد. به همین دلیل آموزش کارآفرینی برای توسعه‌ی مهارت‌های لازم می‌تواند مفید باشد.

نوآوری و کارآفرینی سه ویژگی برجسته یعنی دانش، مهارت و رفتار دارد. آموزش کارآفرینی عمدتاً بخش دانش را پوشش داده و فرد را به سمت یادگیری مهارت‌های لازم هدایت می‌کند، ولی بخش سوم یعنی رفتارها به فشارهای اجتماعی، روانی فرد و جنبه‌های فرهنگی بستگی دارد که بر الگوهای رفتاری کارآفرینان تاثیر می‌گذارد. هنگامی که مفهوم مهارت‌ها و توانایی‌های مدیریتی درک شود، ایده‌های نوآوری از آن بیرون می‌آید. در چنین حالتی

عمق پوشش محتویات بستگی به دوره‌ها و مدت زمان آن خواهد داشت.

۵- ایجاد کسب و کار

هدف از آموزش کارآفرینی توسعه و رشد اقتصادی از طریق ایجاد اشتغال می‌باشد. اینکه آموزش و تربیت کارآفرینی تا چه میزان بر ایجاد و توسعه کسب و کار جدید موثر بوده است اطلاعات دقیقی در دسترس نمی‌باشد ولی آنچه که مسلم است این است که تاثیر آموزش و تربیت کارآفرینی بر ایجاد یک کسب و کار، بستگی به عواملی همچون علاقه مشارکت‌کننده، خصوصیات برنامه‌های آموزشی، دانش و میزان مهارت آموزش‌دهنده و غیره دارد. در آموزش کارآفرینی باید مشخص نمود که آماده کردن یک کسب و کار نتیجه نهایی روند طرح ریزی نیست بلکه تحقق طرح، هدف نهایی است. گرچه نوشتن یک طرح یکی از مراحل مهم ایجاد کسب و کار می‌باشد. چرا که طرح نشان می‌دهد که به منظور ایجاد یک کسب و کار آیا کارآفرین بررسی‌های دقیق را انجام داده است یا خیر. به عبارتی قبل از شروع کار باید فرد کارآفرین چگونگی راه‌اندازی یک کسب و کار و مراحل آن، چگونگی انجام کارهای گروهی و مهارت‌های ارتباطی و نظایر آن را بیاموزد.

حرکتی که طی سال‌های اخیر در دانشگاه‌ها و مراکز کارآفرینی برای انجام این امر مهم آغاز گردیده و به علاقه‌مندان به کارآفرینی، علاوه بر مبانی نظری کارآفرینی یعنی چگونگی کارآفرینی و ویژگی‌های آنها، مدل‌های کارآفرینی و نقش آن در تغییر نگرش مدیریتی، تعریف کسب و کار و روش‌های تهیه و تدوین کسب و کار، یعنی چگونگی نوشتار ادبیات طرح کسب و کار، جمع‌آوری اطلاعات، ایجاد چارچوب طرح، سازمان طرح و مدیریت منابع سخت‌افزاری و نرم‌افزاری، ارزیابی اقتصادی و مالی آموزش داده می‌شود.

ایجاد دوره‌های کارشناسی و تحصیلات تکمیلی متناسب با سیاست‌های کلان اقتصادی و کاربردی بودن دروس، نقش بسیار کلیدی را در توسعه آموزش کارآفرینی خواهد داشت.

کارآفرینی باعث تقویت و هدایت تحقیقات برای رفع مشکلات و بر اساس نیازهای جامعه یکی از مهم‌ترین ابزارهایی است که در دانشگاه‌ها و مراکز کارشناسی و دانشگاه‌های ایران بدان توجه شده است. ایجاد پایگاه‌های اطلاع‌رسانی با ارائه جنبه‌های مختلف کارآفرینی باعث تقویت آموزش و تربیت کارآفرین می‌گردد. از آنجا که مطالعات نشان داده است که اغلب ویژگی‌های کارآفرینان اکتسابی است لذا هم‌اکنون آموزش کارآفرینی به یکی از مهم‌ترین و گسترده‌ترین فعالیت‌های دانشگاه‌ها تبدیل گردیده است.

دوره‌های آموزشی را می‌توان به سه دوره عمومی، تخصصی و دوره‌های عملی تقسیم بندی نمود. دوره‌های عمومی برای علاقه‌مندانی است که می‌خواهند با همه جنبه‌های ایجاد یک کسب و کار یعنی چگونگی راه‌اندازی و مراحل آن به طور کلی آشنا شوند. این جنبه‌ها می‌تواند شامل مسائل مالی، عوامل محیطی، شناخت بازار، قانون کار، اصول مدیریت، بیمه، مالیات، اقتصاد، بازاریابی، و غیره باشد. شرکت‌کنندگان اطلاعات مفید از هر یک از جنبه‌ها برای ایجاد و اداره‌ی یک واحد کسب و کار را فرا می‌گیرند. این دوره‌ها می‌تواند به صورت حضوری و یا نیمه حضوری آموزش داده شود. ایجاد دوره‌های کارشناسی و تحصیلات تکمیلی متناسب با سیاست‌های کلان اقتصادی و کاربردی بودن دروس، نقش بسیار کلیدی را در توسعه آموزش کارآفرینی خواهد داشت. اهداف دوره‌ها و برنامه‌ها به طور کلی این است که مشارکت‌کنندگان را قادر به کسب دانش کارآفرینی کند. این اهداف شامل:

- ۱) تحریک انگیزه‌هایی از قبیل میل به کسب ثروت، میل به موفقیت، میل به استقلال، میل به نوآوری، عدم پذیرش شیوه‌های موجود و نظایر آن.
- ۲) پرورش ویژگی‌هایی همچون آموزش تفکر خلاق، افزایش ریسک‌پذیری، بالا بردن تحمل هنگام دشواری‌ها و عدم موفقیت‌ها، دادن اعتماد به نفس، فرصت‌شناسی.
- ۳) آموزش مهارت‌های لازم برای ایجاد یک کسب و کار قبل از ایجاد، در زمان ایجاد و اداره‌ی آن پس از تاسیس می‌باشند.

منابع :

1. Banfe, C. (1991). " *Entrepreneur – From Zero to Hero* " Van Nostrand Reinhold, New York.
2. Bruce R. Barringer & R. Duane Irland(2004). " *Entrepreneurship: Successfully Launching New Ventures* " Pearson Prentice Hall.
3. Commission of the European Communities(2003) " *Green Paper Entrepreneurship In Europe* " Brussels, p.5.
4. Eugene Luczkiw (2005) " *Breaking All the Rules! The Why, What and How of Enterprise Education* ".
5. Henderson Jason (2002) " *building the Rural Economy with High- growth Entrepreneurs* " *Federal Reserved Bank of City Economic Review*.
6. Minniti Maria(1999) " *Entrepreneurial activity and Economic Growth* " *Global business and Economic review*.
7. Rashmi Bansal(2004) " *Game for Entrepreneurship?* " *Business World*. 4 September .
8. Sexton, D.I & Bowman, N.B. (1984) " *Entrepreneurship Education Suggestions For Increasing Effectiveness* " *Journal of Small Business Management*, 22 (2).
9. Subba Rao, S.R. & Ch.S. Durga Prasad (2005) " *An Entrepreneurship Model to Accelerate Economic Growth and Human Welfare* " " *Paper presented at the Sixth Biennial conference on Advances and Trends in Entrepreneurship Research, Entrepreneurship , Indian Institute of Technology, Mumbai*.
10. Yusuf, A. & M. Schindehutte. (2000) " *Exploring entrepreneurship in a declining Economy* " *Journal of Developmental Entrepreneurship*, 5(1), 41-57.
11. Zacharakis, A., P. Reynolds & W. Bygrave. (1999/2000) " *National Entrepreneurship Assessment: United States of America, Executive Report of the Global Entrepreneurship Monitor*.
12. <http://www.karafarini.com/>
13. <http://www.internationalentrepreneurship.com/>
14. <http://www.creativity.ir/>
15. <http://www.karafarini.gov.ir/>

ایجاد یک کسب و کار تاثیرات فراوانی بر جامعه از جمله ایجاد ثروت ، اشتغال زائی، ایجاد و توسعه فناوری ، ترغیب و تشویق سرمایه گذاری، شناخت ، ایجاد و گسترش بازارهای جدید ، افزایش رفاه ، سازماندهی و استفاده اثر بخش از منابع را برای کل جامعه در پی دارد

ارائه نمونه‌های طرح کسب و کار، مراحل تاسیس و راه‌اندازی آن اعم از مرحله‌ی مطالعاتی و تهیه طرح توجیه فنی و اقتصادی، ایده پردازی، خلاقیت و نوآوری، تصمیم‌گیری و مراحل آن، سرمایه‌گذاری و مراحل اجرایی طرح، مرحله عملیاتی و بهره‌برداری و تدارک امکانات به عنوان یک مدل آموزشی برای ایجاد کسب و کار ضروری به نظر می‌رسد.

قوانین و مقررات ایجاد یک کسب و کار، اعم از مجوزهای لازم برای ایجاد واحدهای صنعتی، تولیدی و خدماتی، ایجاد شهرک‌های صنعتی، آشنایی با ضوابط صدور و تمدید جواز تاسیس و بهره‌برداری، قوانین کار، قانون مالیات و بیمه و همچنین روش‌های تأمین منابع کسب و کار اعم از نیروی انسانی، ماشین آلات و تاسیسات، اعتبارات و تسهیلات، آشنایی با مسائل مالی و بودجه‌بندی از ارکان بسیار مهم در ایجاد یک کسب و کار است. آشنایی با مدیریت و بازار یابی و فروش از دیگر مواردی است که یک کار آفرین می‌بایست با آن آشنا، آگاه و تبحر لازم را کسب نماید.

توانایی مدیریت توسعه و رشد شرکت، یافتن شیوه‌های جدید، رقابت و حفظ موقعیت در بازار از مهارت‌های پس از تاسیس شرکت می‌باشد. گذراندن این دوره‌ها برای کسب مهارت‌های لازم برای موفقیت کارآفرینانی که هیچگونه سابقه و زمینه‌ی قبلی در آنان نبوده ضروری می‌باشد.

ایجاد یک کسب و کار تاثیرات فراوانی بر جامعه از جمله ایجاد ثروت، اشتغال زائی، ایجاد و توسعه فناوری، ترغیب و تشویق سرمایه‌گذاری، شناخت، ایجاد و گسترش بازارهای جدید، افزایش رفاه، سازماندهی و استفاده اثر بخش از منابع را برای کل جامعه در پی دارد. سرانجام اینکه آموزش کارآفرینی در راستای ایجاد کسب و کار، از طریق تحولات بنیادی در عرصه‌ی صنعت باعث رشد اقتصادی می‌گردد به طوری که به جرأت می‌توان گفت فعالیت‌های کارآفرینانه و ایجاد کسب و کار یک رابطه‌ی معنی داری را با رشد اقتصادی برقرار می‌کند. □